

י"ט באדר תשפ"א, 3.3.2021

גיליון מס' 750

פרשת כי תשא

תפילה של אחרות

מאת גדעון ישראלי, עין הנצי"ב

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטַּה יְהוּדָה. וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱ-לֹהִים בְּחֻקְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה. לְחֹשֶׁב מַחְשְׁבַת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת. וּבַחֲרֹשֶׁת אָבֹן לְמַלְאֵת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָה. וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי אֹתוֹ אֶת אֶהֱלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמֶן לְמִטַּה דָן וּבְלֵב כָּל חֵכֶם לֵב נֹתְתִי חֻקְמָה וְעֵשׂוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ" (לא, א-ו)

איזה מרכז או ועדת איתור עברו 2 האמנים שזכו לתפקיד חייהם – להיות גם המתכננים, גם המעצבים וגם האחראים על ביצוע הקמת המשכן?

אצל בצלאל מופיעות למעשה כל התכונות הנדרשות לתפקיד:

רב-אמן בעל חכמה א-לוהית: לבצלאל היו ידי אמן, ובפסוק הוא מתואר כאדם המלא **"בְּחֻקְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת"**. הייתה זו חכמה א-לוהית, שבזכותה הצליח לכוון לדעתו של בורא העולם, ובזכותה הוא קיבל את השם בצלאל. הרמב"ן, מסביר כי חכמתו של בצלאל הייתה בגדר נס ומתנה מלמעלה, כי במשך עשרות שנים בהם היהודים היו במצרים, לא הייתה להם גישה לחומרים הנדרשים ליצירת המשכן – זהב, כסף ונחושת. העובדה כי בצלאל ידע לקחת מתכות אלו ולהכין מהם את כלי המקדש הפליאה את כולם.

ייחוס - זכות אבות ואמהות: לבצלאל, בנוסף לכל התכונות הנזכרות, קיים יחוס מכובד מאד. הסבתא רבתא שלו היא מרים אחותם של משה ואהרן. כשכר על מסירות נפשה בתקופה בה נגזר על עם ישראל במצרים להשליך את התינוקות היאורה, נולד לה נין חכם שהתמנה למנהל הפרויקט. סבו של בצלאל היה חור, שעל פי המדרש חייו הסתיימו בצורה טראגית כאשר ניסה לעצור את עם ישראל מבניית עגל הזהב; ההמון הנזעם תקף והרג אותו. כשכר על כך, זכה חור שמכל האמנים הרבים שהתעסקו בבניית המשכן וביצירת כליו, שם נכדו בצלאל מוזכר שוב ושוב.

מינויו של בצלאל למרות שמינויו של בצלאל הגיע מהסמכות העליונה ביותר – הקב"ה בכבודו ובעצמו, המינוי עדיין עבר 'אישור' של בני ישראל. לומדים זאת מהפסוק: **"רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל... (לה,ל)**. ניתן להסיק מכך שלפני שמעניקים לאדם כלשהו משרה ציבורית, יש להתיעץ עם הציבור בנושא. **חיזוק לכך ניתן למצוא במסכת ברכות, נה,עא:** "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, הגון עליך בצלאל? אמר לו: ריבונו של עולם, אם לפניך הגון, לפני לא כל שכן? אמר לו: אף על פי כן, לך אמור להם. הלך ואמר להם לישראל: הגון עליכם בצלאל? אמרו לו: אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון, לפנינו לא כל שכן?!"

על אהליאב בן אחיסמך לא מופיעים פרטים רבים. אנו יודעים כי הוא היה שייך לשבט דן, וכי בדברים מסוימים היו כישרונותיו זהים לאלו של בצלאל, ולפיכך שמו הוזכר במפורש בפסוק, בשונה ממאות האמנים והאמניות שעסקו בעבודת המשכן ולא זכו לאזכור בתורה. שנים רבות לאחר שאהליאב היה מעורב בהכנת המשכן, נאמר כי אנשים משבט דן זכו להיות מעורבים בבניית בית המקדש. התלמוד מוכיח מכך שבט דן שימר את מורשת האמנות במשך דורות רבים.

נראה שהתורה מציינת את שמות שניהם - בצלאל שהגיע ממשפחה מיוחסת של ממש יחד עם אהליאב, שהיה בן לשבט דן, מבני השפחות שנחשבו למשפחות פחותות יותר, כדי להראות שלפני בורא העולם שניהם שווים.

18 פעמים, הושוו בצלאל ואליאב, כנגד 18 אזכורי "פֶּאֶשֶׁר צִוּהָ ה'" בפרשתנו (מפרק לח, פסוק כג ואילך). אנו אומרים 18 ברכות בתפילת העמידה, כי "תפילות במקום קורבנות תקנום", והיהודי מחבר את תפילותיו למשכן ה'. אמנם לכאורה בספירה דקדקנית של ציווי ה', נמצא שהמילים "כאשר ציווה ה'" מופיעות 19 פעמים ולא 18, אלא ש-18 ציוויים נאמרו במשותף לבצלאל ולאהליאב והפעם ה-19 נאמרה רק לבצלאל ולא לאהליאב, לכן היא אינה נחשבת!

כמה מדהים להיווכח שחז"ל מבדילים בין ציווי ה' שנאמר בצוותא לבצלאל ולאהליאב, והוא מהווה שער מתאים לתפילת היהודי, לבין ציווי הנאמר לבצלאל לבדו, ציווי שאינו מתאים לתפילת היהודי! התפילה הרצויה והמשובחת היא תפילת כל חלקי העם, מגדולי הדור ומנהיגיו, ועד לפשוטי העם. מבצלאל עד אהליאב.

והרי זו תפילה של אחדות!

גדעון ישראלי, בן וחבר קיבוץ עין הנצי"ב, נשוי לשרה. אב ל-4 וסב לנכדים ונכדות (כ"י). ממלא תפקיד כ'מקדם התיישבות' במועצה האזורית עמק המעיינות.

דף פרשת שבוע על הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il